

MANYE
MAGYAR ALKALMAZOTT NYELVTUDOMÁNYI
ÉS NYELVTANÁRIK ÉRTESZETE
HUNGARIAN ASSOCIATION OF APPLIED
LINGUISTICS AND LANGUAGE TEACHERS

MODERN NYELVOKTATÁS

ISSN: 1219-638X

<https://ojs.elte.hu/modernnyelvok/>

2025 | *Modern Nyelvoktatás*, 31(3-4), 178-182.

HÍREK

OKTATÁSMÓDSZERTANI INNOVÁCIÓK A JÖVŐBIZTOS FORDÍTÓ- ÉS TOLMÁCSKÉPZÉSÉRT¹

BESZÁMOLÓ A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE ALKALMÁBÓL RENDEZETT FORDÍTÁSTUDOMÁNYI
KONFERENCIÁRÓL

ELTE BTK, Budapest, 2025. november 18.

Kovács Ágnes

kkovacsagika@student.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem

ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola, Fordítástudományi Doktori Program

<https://orcid.org/0009-0000-4651-0725>

Varga Katalin

vkatica@student.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem

ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola, Fordítástudományi Doktori Program

<https://orcid.org/0009-0004-4434-7724>

Az ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszéke a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából konferenciát rendezett 2025. november 18-án, melynek során az előadók a jövőbiztos fordító- és tolmácsképzés kérdését vitatták meg. Az első szekcióban főként a tolmácsképzés, a második szekcióban pedig a fordítás és a fordítóipar került a fókuszba.

¹ A konferenciát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Digitális Oktatásfejlesztési Kompetencia Központja támogatta a 2022-1.1.1.1-KK-2022-0003 azonosítószámú projekt keretében.

A konferenciát Robin Edina, az ELTE BTK Nyelvi Közvetítés Intézetének igazgatója nyitotta meg. Beszédében kitért arra, hogy a fordító- és tolmácsképzéseknek az átalakuló piac kihívásaira megoldásokat kell találniuk, ezért is van feltétlenül szükség a konferencián megismerhető módszertani fejlesztésekre.

Szabó Csilla és Besznyák Rita, a BME GTK oktatói „MI” kell a tolmácsképzéshez? című előadásukban részletesen bemutatták, hogyan alkalmazza a mesterséges intelligencia (MI) új vívmányait a BME Tolmács- és Fordítóképző Központ. Besznyák Rita elmondta, hogy képzéseikben fontos szerepet kapnak az MI-alapú eszközök (pl. DeepL, ChatGPT és eTranslation), kiemelve, hogy a fordítói záróvizsgákon HU–INY irányban már utószerkesztést kérnek a hallgatóktól. A BME oktatói emellett nyelvfejlesztéssel, felhőalapú csoportprojektekkel és vállalkozói ismeretekkel is igyekeznek hozzájárulni a piacképes fordítók képzéséhez. Szabó Csilla továbbá rámutatott, hogy a tolmácsképzésbe is fontos az MI-eszközök beépítése. Az interaktív és adaptív chat-alapú MI-eszközök megfelelő promptolással hasznos társak lehetnek gyakorlóbeszéd-generálásnál, új témában történő felkészülésnél és nehéz tolmácsolási szituációk szimulálásánál. Az MI-vel (pl. Zoom AI Companion) támogatott órák terminusok és definíciók kigyűjtésével, ill. összefoglalók készítésével növelhetik az órák hatékonyságát. Mindkét előadó kiemelte, hogy csak a hagyományos fordító-tolmács alapkészségek beépülése után érdemes az MI-alapú eszközöket megismertetni a hallgatókkal.

Maria Valentina Sánchez Baena, az ELTE BTK lektora *Új perspektívák a bírósági és hatósági tolmácsképzésben: hospitálás a tárgyalásokon* című előadásán az ELTE bírósági és hatósági tolmács szakirányú továbbképzés hospitálás órájának tapasztalatait mutatta be. Örömmel osztotta meg, hogy a hospitálási alkalmak és a hallgatók száma évről évre egyaránt növekszik, és a kurzust felvevő diákok már 24 ügýtípus széles palettájából válogathatnak. Az előadó hangsúlyozta, hogy a bírósági tolmácsok képzésénél fontos, hogy a hallgatók eljussanak éles bírósági tárgyalásokra, ahol találkozhatnak és beszélgethetnek bírókkal, ügyészekkel, ügyvédekkel, sajtósokkal és tolmácsokkal. A kapcsolatépítésen túl ugyanis a büntetőeljárás szakaszaival is megismerkednek itt a hallgatók, és a hospitálási napló kitöltésekor fókuszáltan figyelnek – többek között – az alkalmazott tolmácsolási módszerekre, in situ döntésekre, terminológiára és érzelmi tényezőkre. Ezáltal a végzett hallgatók talpraesettebbek lesznek, és jobban felkészülnek az éles tolmácsolási eseményekre.

Eszenyi Réka és Puklus Márta *Rablás büntette és más bűncselekmények – perszimuláció a bírósági tolmácsok képzésében* című előadásukkal tovább bővítették a bírósági tolmácsolás témáját. Puklus Márta kiemelte, hogy az ELTE képzésének célja a bírósági tolmácsolási kompetenciák fejlesztése, amelynek a perszimuláció elengedhetetlen részét képezi. A hospitálás és a tantermi szimuláció után a perszimuláció kitűnő alkalmat ad arra, hogy formálisan, bírósági keretek között, de tét nélküli tegyék próbára magukat a hallgatók. A tolmácsok számára ugyanis a deklaratív tudás (pl. különböző kultúrák, jogrendszerek és értékrendek ismerete) és procedurális tudás (pl. különböző tolmácsolási módok) egyaránt fontos. Eszenyi Réka rámutatott, hogy a perszimulációval előrelépést értek el a diákok a háttérismeret és a procedurális tudás terén, valamint élénkebb párbeszéd alakult ki a bírósági résztvevők és az egyetemi hallgatók/oktatók között.

Réti Júlia, az ELTE BTK lektora *Mindfulness az egyetemi oktatásban* című előadásán a hallgatók figyelmének mindfulness (tudatos jelenlét) technikával történő fejlesztése került az előtérbe. Az előadó hangsúlyozta, hogy a mindfulness nem relaxációs, nem vallási gyakorlat, hanem egy olyan kognitív és figyelmi készség, amely tanulható és mérhető. A mindfulness-alapú technikák célja egy olyan mentális, lelki-érzelmi állapot elérése, amellyel a stressz leküzdhető, így többek között a tolmács teljesítménye is növelhető vele. Az elméleti és gyakorlati elemekre egyenlő figyelmet szentelő kurzus a hallgatók figyelmi készségére, stresszkezelésére és kognitív rugalmasságának kialakítására fókuszál, ezáltal növelve a munkamemóriát, a tanulási folyamatokat és az érzelmi kontrollt. Fontos azonban, hogy a képzés befejezése után is tovább folytassák a résztvevők a tanult gyakorlatokat, ugyanis tartós, pozitív hatást csak rendszerességgel lehet elérni.

Az első szekciót két ELTE BTK oktató, Móricz Kristóf és Tóth Boglárka zárta a *Technológiai kompetencia a tolmácsolásban* című előadással, amely a tolmácsolás CAI (Computer-Assisted Interpreting) ismereteinek fejlesztéséről szólt. Tóth Boglárka rámutatott, hogy bevállalásuk szerint sem a tolmács specializációs hallgatók, sem a gyakorló tolmácsok nem ismerik eléggé a CAI-eszközöket. Ezért vezettek be az ELTE-n egy olyan tolmácsolási technológiai kompetenciát fejlesztő, kötelezően választható tantárgyat, amely keretében a diákok megismerik a tolmácsolást támogató szoftvereket, a telefonos tolmácsolást, a tablettel támogatott tolmácsolást és az MI-promptolást. Móricz Kristóf hangsúlyozta, hogy ez a kurzus növeli a jövőbeli tolmácsok kreativitását és rugalmasságát, valamint erősíti bennük a pozitív hozzáállást az új technológiai vívmányokkal szemben, ami elengedhetetlen a mai folyamatosan változó világban.

A második szekció első előadását Benedek Enikő (SE) tartotta *Gépi társ a tanteremben – a fordításoktatás mesterségesintelligencia-forradalmának tanulságai* címmel. Előadásában arra hívta fel a figyelmet, hogy a fordítóképzés célja a géppel együtt dolgozni képes fordítók felkészítése, ezért a gépi fordítás és a nagy nyelvi modellek integrálása elengedhetetlen a tananyagban. Az előadó felvázolta azt a többszintű folyamatot, amelyen keresztül a technológiát a kompetenciafejlesztés szolgálatába állítja. A kézi fordítás mellett a CAT-eszközökkel való munka már régóta része a képzésnek. A gépi fordítás utószerkesztésénél a kritikus olvasói szerep megerősítése az elsődleges cél, amelyet a hallgatóknak el kell sajátítaniuk. Az MI-vel támogatott fordítás kapcsán külön foglalkozik a célzott promptolással, az adatvédelemmel és az etikai megfontolásokkal. Érdekességgént bemutatta, milyen metakogníciót fejlesztő gyakorlatokat alkalmaznak annak érdekében, hogy a tipikus MI-hibák minél hamarabb felismerhetők legyenek. Az előadás fő üzenete, hogy olyan fordítókat kell képezni, akik képesek együttműködni a géppel, miközben ennek nem rendelik alá a saját szakmai ítélőképességüket.

Seidl-Pécs Olivía (ELTE BTK) *Tudatosság és hatékonyság – kulcs a hallgatói projektekhez* című előadásában hallgatói projektek tanulságait ismertette. A kifejezetten gyakorlati fókuszú projektek célja az elméleti és gyakorlati ismeretek összekapcsolása valós munkakörnyezetben, ami előrevetíti a duális képzés megvalósítását is. Seidl-Pécs Olivía előadásában tételesen áttekinthette az előzetes oktatói elképzeléseket, valamint a hallgatók időközi és projektbefejező visszajelzéseit. A hallgatók egyértelmű pozitívként emelték ki a csapatmunkát, az időgazdálkodás fejlesztését és a valós élethelyzetek szimulálását. A nehézségek között az időmenedzsmentet,

a forrásszövegek esetenkénti nehézségét vagy tökéletlenségét, a csoporton belüli kommunikáció kihívásait és a mennyiségi terhelés megfelelő elosztását említették. Az ilyen típusú projekt-munkák célja a hatékony, tudatos munkavégzés kialakítása a hallgatók körében.

Robin Edina, Eszenyi Réka, Sereg Judit és Szilávik Szilárd (ELTE BTK) a *Hallgatói élmények a távoktatásos fordítóképzésről* című előadásában a 2016/2017-es tanév aszinkron, online szakirányú továbbképzéséről készült átfogó felmérés eredményeit ismertette. A kutatás arra kereste a választ, hogyan hat az e-tanulási környezet a hallgatók és az oktatók munkájára, illetve milyen módszertani fejlesztésekre lehet szükség. A 288 végzett hallgató és 39 oktató részvételével zajlott vizsgálat alapján a távoktatás legfőbb erősségei a rugalmas időbeosztás, a hallgatóbarát, támogató oktatói hozzáállás és a részletes visszajelzések voltak. Az oktatók a fizikai távolság ellenére is erős szakmai kapcsolatról számoltak be, és eredményesnek értékelték a folyamatot. A hallgatók ugyanakkor fejlesztendő területként jelölték meg a tananyag folyamatos aktualizálását és a CAT-eszközök oktatásának jobb hozzáigazítását az online formához. Oktatásszervezési szinten pedig az interaktivitás és az online közösségépítés új formáinak kidolgozása került előtérbe.

Király Krisztián (Hunnect) *A fordítói kompetencián túl: a fordítóipar által támasztott különleges kihívások* című előadását azzal a megállapítással indította, miszerint a frissen végzett hallgatók alapvetően jól fordítanak, de a piacképességhez ma már jóval több készség szükséges a klasszikus fordítói kompetencián túl. A fordítóirodai munkában hosszú, több lépcsős folyamatok zajlanak, amelyekből a fordító csak egy részletet lát, mégis olyan instrukciókkal dolgozik, amelyek az egész láncra hatnak. Ezért fontos lenne a képzésben hangsúlyt fektetni a fájlkezelési szabályokra, formátumokra és a technikai előírások követésére. A Hunnect többféle CAT-eszközt használ, de Király szerint nincs értelme minden programot megtanítani; inkább eszközagnosztikus, általános CAT-tudást kell kialakítani. Ehhez hasznos lehet a dokumentációból való önálló tanulás és a különböző rendszerek összehasonlító bemutatása. A prezentáció fő üzenete: a modern fordító szakmai munkája már a technológiai tudatosságra, a munkafolyamatok megértésére és a minőségbiztosítási eszközök használatára is épül — ezek ma ugyanolyan fontosak, mint maga a nyelvi fordítás.

Baliga Georgina (Afford, SZOFT) *A nyelvi közvetítés háromszöge, avagy mit kér a piac, mit ad a képzőintézmény, mit kínál a szabadúszó* című előadásában a piac/megrendelők, a képzőintézmények és a szabadúszó szolgáltatók hármásának dinamikáját elemezte. Rámutatott, hogy a technológiai fejlődés miatt a piac elvárásai folyamatosan bővülnek, és ezért kulcsszerep hárul a képzőintézményekre. Baliga hangsúlyozta a kutatás és a gyakorlat összehangolásának szükségességét, valamint a képzőhelyek felelősségét a kritikus gondolkodásra való bátorításban. Ugyanakkor kiemelte a gyors technológiai változásokból, a piaci bizonytalanságokból és az erőforráshiányból fakadó korlátokat. A képzések gyakran nem tudnak elég gyorsan reagálni a valós igényekre, így nő a szakadék a képzés során kialakított és az elvárt kompetenciák között. Az előadó a szabadúszót a háromszög legmozgékonyabb szereplőjeként írta le, aki a piac és a képzés közötti térben próbál folyamatosan támpontokhoz igazodni. A feszültségek hátterében az árnyomás, a naprakész tudás hiánya és a továbbképzési lehetőségek szűkössége áll. Baliga szerint megfelelő partnerségi formákkal (gyakornoki programok, szakmai napok, közös pro-

jektek), célzott kompetenciafejlesztéssel — legyen az nyelvi vagy vállalkozói —, mentorprogramokkal és a technológia tudatos integrálásával közelíthető egymáshoz az oktatás és a piac.

A konferencia gondolatébresztő közös beszélgetéssel zárult Seresi Márta (ELTE BTK) moderálásában a fordító- és tolmácsképzés jövőjéről.